

FUNKTIONSRÄTT SOM LAG I NORDEN

Tematisk rapport om inkorporering av konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, CRPD.

Handikapporganisationernas Nordiska Råd, oktober 2023



SAMMANFATTNING

FN har rekommenderat flera länder i Norden att inkorporera konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning så att den blir nationell lag. I rapporten sammanfattar organisationer inom HNR läget och lämnar rekommendationer till regeringar i de nordiska länderna.



Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	1
Inledning	2
Vad innebär inkorporering av en konvention?	2
FN rekommenderar inkorporering i nordiska länder	3
Tidplan för möten med FN:s övervakningskommitté för CRPD.....	3
Kort om läget i de nordiska länderna för att säkerställa att lagstiftning är i linje med CRPD.....	5
Danmark	5
Finland	5
Island.....	6
Norge	6
Sverige.....	7
De nordiska handikapporganisationernas syn på läget i de nordiska länderna när det gäller CRPD som lag.....	7
Lägesbild DH i Danmark	9
Lägesbild Handikappforum i Finland	10
Lägesbild FFO i Norge	11
Lägesbild Funktionsrätt Sverige	11
Lägesbild Funktionsrätt Åland	12
Bilaga 1 Svar och rekommendationer från FN:s övervakningskommitté som rör inkorporering.....	15
Danmark 2014	15
Norway 2019	16
Sweden 2014.....	17

Inledning

Frågan om konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, CRPD, som lag är aktuell i flera nordiska länder. Danmark inklusive Grönland och Färöarna, Norge och Sverige har fått rekommendationer från FN om att inkorporera konventionen i nationell lagstiftning. Norge har kommit längst i arbetet med att följa rekommendationen. En utredning ska presentera förslag om att CRPD ska bli norsk lag i slutet av 2023¹. Finland och Åland har fått en frågelista från FN hösten 2023². Även Island väntar fortfarande på att genomföra sin första dialog med FN. Island har meddelat att de ska inkorporera CPRD.³

Handikapporganisationernas Nordiska Råd, HNR, har beslutat om inkorporering som tema på sitt möte i Köpenhamn i oktober 2023. Denna rapport grundar sig på en enkät till de nordiska handikapporganisationerna.

Vad innebär inkorporering av en konvention?

Enligt artikel 4 i CRPD om allmänna åtagande åtar sig staterna att säkerställa lagstiftning och policy i enlighet med konventionen. En översyn görs i samband med beslut om ratificering, då kan länder begära undantag som rör vissa artiklar. Åtaganden om konventionen kräver åtgärder för att säkerställa att det inte finns luckor i lagen eller i tillämpning. Det handlar både om existerande och nya lagar, regelverk och policies.

Samtliga nordiska länder och även EU har ratificerat konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, CRPD. Därigenom är staterna folkrättsligt bundna av konventionen. I vissa, så kallade monistiska, stater blir en konvention automatiskt en del av den nationella rätten, exempel på stater är Frankrike och Spanien. I andra, så kallade dualistiska stater, krävs att konventionen införlivas med nationell rätt eftersom folkrätt och inomstatlig rätt ses som två

¹ <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/ekspertutvalget-som-skal-utrede-inkorporering-av-crpd-i-norsk-lov-er-klart/id2949387/>

² <https://docstore.ohchr.org/SelfServices/FilesHandler.ashx?enc=6QkG1d%2FPPrICAqhKb7yhsqn6%2BQ6l6508ujl8jwCu3NnA178OKnQ8U7dxWk%2B1s2pNBY%2B5KQnp901zjAxCiw9Gim0vBh%2BdH%2Bh7eUrOeiogchVDhUOiMvsK1N6UvsvX%2BGi>

³ <https://www.government.is/diplomatic-missions/embassy-article/2022/06/07/15th-Meeting-of-State-Parties-to-the-Convention-on-the-Rights-of-Persons-with-Disabilities-Statement-by-Iceland/>.

skilda rättssystem som existerar parallellt och är separerade från varandra. De nordiska länderna som Danmark, Finland, Island Norge och Sverige betecknas som dualistiska stater⁴.

Genom **inkorporering** blir konventionstexten nationell lag. Ett annat begrepp som används i till exempel Sverige är **transformering** vilket innebär att de mänskliga rättigheterna genomförs **genom att ändra, anta eller upphäva nationell lagstiftning**. När det gäller Barnkonventionen i Sverige finns beslut om både inkorporering och fortsatt transformering. I Skottland har forskare tittade på frågan om inkorporering men använder andra begrepp för olika modeller; som direkt och indirekt inkorporering⁵.

FN rekommenderar inkorporering i nordiska länder

Danmark, inklusive Grönland och Färöarna (2014), Norge (2019) och Sverige (2014) har alla fått rekommendationer av FN:s övervakningskommitté om att inkorporera konventionen i nationell lag.

Finland inklusive Åland och Island har ännu inte fått rekommendationer från FN:s övervakningskommitté. Nedan preliminär tidplan för kommande förhör, även för EU som har ratificerat CRPD⁶. Tider för förhör kan ändras.

Preliminär tidplan från FN:s övervakningskommitté för CRPD

- **Danmark, inklusive Grönland och Färöarna** fick rekommendation om inkorporering 2014. Ingen åtgärd har inletts. Nästa förhör **preliminärt hösten 2024**.
- **Finland, inklusive Åland**, fick en frågelista 2023. Första förhör **preliminärt 2026**.
- **Island** kommer eventuellt få frågelista 2025, och första förhör **preliminärt 2028**.

⁴ Sverige: Prop. 2017/18:186 s. 60; SOU 2016:19 s. 350

⁵ <https://hrscotland.org/incorporating-human-rights/incorporating-the-un-convention-on-the-rights-of-people-with-disabilities/>

⁶ Tentative forecast hämtad från CRPD-kommittén i oktober 2023.
<https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/crpd>

- **Norge** fick rekommendation om inkorporering 2019. En utredning om genomförande pågår 2023. Nästa förhör **preliminärt 2026**.
- **Sverige** fick rekommendation om inkorporering 2014. Ingen åtgärd har inletts. Nästa förhör i **mars 2024**.
- **EU** rekommendationer 2015. Fråga om att säkerställa systematisk harmonisering av existerande och nya lagar, regelverk och policies 2022. Nästa dialog **preliminärt 2025**.

Kort om läget i de nordiska länderna för att säkerställa att lagstiftning är i linje med CRPD

Danmark, inklusive Grönland och Färöarna

Det danska Institutet for Menneskerettigheder har en särskild uppgift i att övervaka att lagar, även nya lagstiftning överensstämmer med CRPD och andra fördrag om mänskliga rättigheter av betydelse för personer med funktionsnedsättning.

I FN:s rekommendation till Danmark om inkorporering nämns särskilt Färöarna och Grönland, men regeringen har i sin senaste rapport till FN inte aviserat planer på inkorporering. Endast Europakonventionen är inkorporerad i dansk lag⁷⁸

På Färöarna pågår remissförfarande om ett förslag om handikappombud som ett resultat av FN:s rekommendationer som visat att Färöarna inte har någon funktion för att främja, skydda och övervaka genomförandet av CRPD.

Finland, inklusive Åland

Finlands nationella människorättsinstitution som utgörs av Riksdagens Justitieombudsman, Människorättscentret och dess Människorättsdelegationen, är den oberoende övervakningsmekanismen som ska främja, skydda och övervaka CRPD enligt artikel 33.2.

Delegationen för rättigheter för personer med funktionsnedsättning VANE⁹ är ett statligt samordningsorgan, i enlighet med artikel 33.1¹⁰. VANE har uppdrag att främja det nationella genomförandet av konventionen och beakta rättigheterna för personer med funktionsnedsättning inom alla förvaltningsområden. Delegationen finns i anslutning till social- och hälsovårdsministeriet. VANE svarar

⁷<https://www.humanrights.dk/research/about-human-rights/human-rights-denmark/human-rights-danish-law>

⁸Denmark Core Document 2018

https://www.government.is/media/velferdarraduneyti-media/media/acrobat-enskar_sidur/Act-on-the-protection-of-the-rights-of-disabled-persons-No-88-2011-as-amended-16.pdf

⁹<https://vane.to/en/vane>

¹⁰<https://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2016/20160908>

på remisser liksom handikapporganisationer med flera. Finland har en två-årig handlingsplan för 2021 – 2023¹¹.

Det finns även ett grundlagsutskott i riksdagen som har uppgift som rör konstitutionen¹².

Island

Europakonventionen och Barnrättskonventionen är inkorporerade i lagen. ¹³ Regeringen har beslutat att inkorporera även CRPD under nuvarande mandatperiod. Sedan 2011 finns en lag om skydd för rättigheter för personer med funktionsnedsättning. I artikel 6 finns beskrivning av procedur för klagomålshantering¹⁴.

Den nationella planen för personer med funktionsnedsättning är kopplad till 11 arbetsgrupper som fokuserar på olika artiklar i CRPD som arbetar i linje med artikel 4. Dessutom finns en särskild lagstiftning grupp med jurister från flera department samt jurister från två funktionshinderorganisationer. Planen är också en handlingsplan, som förbereds för en resolution i riksdagen.

Det finns ingen oberoende övervakningsmekanism som uppfyller Parisprinciperna. Islands Människorättscenter har uppdrag som rör övervakning, men är inte ackrediterade i GANHRI.

Norge

Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) har uppdrag att övervaka CRPD. LDO ska säkerställa att norska myndigheter genomför konventionens bestämmelser och att norsk rätt och förvaltningspraxis är i överensstämmelse med Norges åtaganden. Alla förvaltningsorgan ska se till att lagförslag uppvärderas

¹¹

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163388/STM_2021_28_J.pdf?sequence=4&isAllowed=y

¹² Finland Core document 2020

<https://docstore.ohchr.org/SelfServices/FilesHandler.ashx?enc=FhOD6sgggzAhFXD9F%2FeKaFMm83LbFY75RhkIFGrig%2B6%2BWdWCNhpkmY7TfP6a38SRCuuvqjYtoljbddBNdXC5ArsJ63%2BzFWvu74%2FBtInZLPNbBsIf%2BdHPMJYIDiEAcpzZ>

¹³ Iceland Core document 2021

<https://docstore.ohchr.org/SelfServices/FilesHandler.ashx?enc=FhOD6sgggzAhFXD9F%2FeKaFMm83LbFY75RhkIFGrig%2B7ixxMB%2FkwSushsS1R80TZzdn5PCLRsZE2LwdPNA2y2SSf%2B8LPUBC2W13b7TCnXwLRx%2FftR%2FIHBIIL4vezPwtNS>

¹⁴ https://www.government.is/media/velferdarraduneyti-media/media/acrobat-enskar_sidur/Act-on-the-protection-of-the-rights-of-disabled-persons-No-88-2011-as-amended-16.pdf

gentemot relevanta MR-konventioner. Det norska Institutet for Menneskerettigheter (NIM) har en rådgivarroll gentemot Stortinget.

I Norge finns [Menniskoretsloven](#)¹⁵ som anger att bestämmelserna i konventioner och protokoll som omnämns i lagen ska gå före bestämmelser i annan lagstiftning. Hittills har CRPD inte omfattats av menniskoretsloven, men det finns ett politiskt beslut om avsikten att inkorporera. En utredning pågår under 2023 om hur inkorporering ska ske.

Sverige

Institutet för mänskliga rättigheter som inrättades först 2022 har till uppgift att utgöra en övervakningsmekanism i enlighet med artikel 33.2. Men det är ännu oklart hur deras begränsade mandat utan möjlighet att ta emot enskilda klagomål och frågan om oberoende kommer att räcka för att ackrediteras med A-status som NHRI, National Human Rights Institution” av GANHRI som ännu inte behandlat ansökan.

Det saknas en tydlig mekanism i Sverige för att säkerställa att nya lagar överensstämmer med CRPD¹⁶. Lagrådet har till uppgift att granska lagförslag utifrån grundlagen, men har inget konkret uppdrag kopplat till internationella fördrag. Endast Europakonventionen och Barnkonventionen är inkorporerade och gäller som nationell lag. Myndigheten för Delaktighet arbetar med uppföljning av CRPD¹⁷.

De nordiska handikapporganisationernas syn på läget i de nordiska länderna när det gäller CRPD som lag.

Varför är det viktigt att inkorporera CRPD?

- Idag saknas kunskap om konventionen bland beslutsfattare, myndigheter, privata aktörer och yrkesgrupper, inte minst inom rättsväsendet, i samtliga nordiska länder.

¹⁵ <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-05-21-30>

¹⁶ <https://www.lagradet.se/om-lagradet/>

¹⁷ Sweden Core document 2018 (CRC ännu inte inkorporerad då)
<https://docstore.ohchr.org/SelfServices/FilesHandler.ashx?enc=FhOD6sgqgzAhFXD9F%2FeKaFMm83LbFY75RhkIFGrig%2B4n2%2B012vD47xLnmoVEVWGIhxA BGG7%2FuNr%2FxFWcSbJCK00fmkUQordFvbGyCYD5YZOdleddkYxh2o5BhRdR8X>

- Genom att inkorporera konventionen och säkerställa att nya lagar och policy följer åtaganden i CPRD kommer flera att behöva utgå från människorättsmodellen av funktionshinder och lära sig rättigheterna.
- Rättigheterna måste finnas i lag för att den som upplever att rättigheterna kränks ska kunna utkräva upprättelser.
- Inkorporering skapar en laglig grund för att domstolar och andra myndigheter ska använda bestämmelserna i konventionen. Det stärker särskilt privatpersoners rättsliga ställning i domstol.
- Genom att inkorporera CRPD visar de nordiska länderna att de tar mänskliga rättigheter på stort allvar. Ur ett likabehandlingsperspektiv skulle det visa att personer med funktionsnedsättning likställs med andra rättighetsbärare. En total inkorporering av CRPD, där CRPD likställs med nationell lagstiftning, skulle förbättra de nordiska ländernas rykte och status som föregångare i mänskliga rättigheter.

CRPD kräver aktiv involvering av handikapporganisationer

Rättighetsbärarna, genom sina representativa organisationer, var med och förhandlade texten till CRPD inför beslutet i FN 2006. I konventionen finns åtaganden om aktiv involvering organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning i beslut (artikel 4.3) och övervakning (artikel 33.3). Förhandlingen om CRPD utgör det goda exemplet när FN:s övervakningskommitté har beskrivit hur dessa artiklar ska förstås och genomföras i allmän kommentar 7¹⁸.

Det står bland annat att konventionsstaten bör införa möjlighet till sanktioner om aktiv involvering inte sker på ett meningsfullt sätt. I Storbritannien finns rättsfall kopplade till brister i aktiv involvering¹⁹ som nämndes i augusti 2023 i samband med ett ärende i övervakningskommittén.

¹⁸ Sammanfattning av allmän kommentar 7 och länk till original på engelska <https://funktionsratt.se/wp-content/uploads/2020/06/Aktiv-involvering-allm%C3%A4n-kommentar-7-kort.pdf>

¹⁹ <https://www.disabilityrightsuk.org/news/2022/september/actions-paused-government%E2%80%99s-disability-strategy?fbclid=IwAR1tgm3WNL4cRKe5ixEvlwFdIexcrd8BqqdEgSNTyvD4014S-gNYbg8XLYY>

Samtliga nordiska organisationer uppger att de ofta får möjlighet att lämna synpunkter men sällan får återkoppling om hur synpunkter tas till vara.

Lägesbild DH i Danmark

Det finns många brister i nationell lagstiftning, några exempel:

1) Det psykiatriska området, där användningen av tvång är utbredd, och där man trots många års ansträngningar inte lyckats minska användningen av tvång i någon nämnvärd omfattning.

2) Det finns en grupp på ca. 2 000 personer som inte har rösträtt (eller kan ställa upp i) val till det nationella parlamentet. Det är en grupp som står under fullt förmyndarskap och därmed enligt den danska grundlagen inte har rösträtt.

3) Mer procedurmässigt: DH skulle vilja se starkare mekanismer införda för att säkerställa att Danmark lever upp till skyldigheterna i CRPD. Till exempel att alla lagförslag ska innehålla en bedömning av förhållandet till CRPD. Och att CRPD - som är fallet med Europakonventionen - införlivas i dansk lagstiftning.

Det är relativt enkelt att klaga till den danska Likabehandlingsnämnden. Men många medborgare känner inte till sina rättigheter. Det är ofta de som inte klagat, till exempel med psykiska eller kognitiva funktionsnedsättningar, som är mest utsatta för rättighetskränkningar. DH vill se en lag som införlivar konventionen i dansk lag.

Lägesbild MEGD på Färöarna

MEGD är positiva till förslaget om en Handikappombudsman på Färöarna för att främja, skydda och övervaka konventionen, och framhåller vikten av att ombudsmannen är oberoende och neutral i enlighet med artikel 33 i CRPD och Parisprinciperna, samt att MEGD:s 24 medlemsorganisationer får mer resurser och rättigheter att delta i arbetet.

MEGD arbetar för att synliggöra bristen på rättssäkerhet på grund av brister i lagstiftningen. Det råder stor brist på statistik och forskning som kan bidra till att belysa de olika behoven inom

funktionsnedsättningsområdet, och hjälpa till att utvärdera lagar, tjänster och erbjudanden. Den nya socialförsäkringslagen från 2021 är till exempel en ramlag som inte lagligt kan säkerställa bostäder. Tillgänglighetsreglering, BK17, är tillfredsställande men verkställs inte. Nya lagförslag tar sällan hänsyn till CRPD.

Lägesbild Handikappforum i Finland

CRPD har laga kraft i Finland²⁰, sedan ratificeringen med en lag som trätt i kraft 10 juni 2016, och är därmed på samma nivå som andra internationella människorättskonventioner som Finland har anslutit sig. CRPD kan alltså användas fullt, och nya lagar borde vara i enlighet med dess bestämmelser. Ändå används CRPD artiklar relativt sällan som motivering i beslut. Oftast är det så att CRPD inte ges mening i rättsbedömning. Handikappprörelsen har gjort omfattande informationsarbete bland medlemmar och kändedom har ju ökat, men mycket arbete kvarstår ännu.

Många brister i lagstiftning, bland annat inom kritiska områden som rör t.ex tillgänglighet, tillgång till rättsväsendet. Det saknas fortfarande indikatorer för uppföljning och för lite resurser för samordningsmekanismen VANE.

Endast ett fall har överklagats till CRPD-kommittén. Fallet har påverkat ny handikappservicelag, men det är ännu inte klart när den nya lagen träder ikraft. En ny omformulerad proposition bereds. Situationen för individer har inte förbättrats. Fokus ligger på åtstramningspolitik.

Lägesbild ÖBI Island

ÖBI arbetar för att regeringen ska ratificera tilläggsprotokollet till CRPD. Regeringen har sagt att det ska ske parallellt med inkorporering av konventionen, men det finns ingen status för planeringen.

Funktionshinder saknas i uppräknning av grupper i artikel 65 i konstitutionen med koppling till likhet inför lagen och mänskliga rättigheter (men anses räknas in i "other status").

²⁰ Lag 26/2016 [26/2016 - Valtiosopimukset - FINLEX ®](#)

2020, antogs en omfattande lag om jämställdhet, med koppling till multipel och intersektionellt diskriminering, som ökar skyddet för de mest marginaliserade individerna, inklusive kvinnor med utländsk härkomst och kvinnor med funktionsnedsättning. Även skydd mot diskriminering i arbetslivet har stärkts 2022. Däremot behövs en bred översyn av lagen som rör rättskapacitet som inte överensstämmer med artikel 12 och 13 i CRPD.

Lägesbild FFO i Norge

CRPD blir ofta glömt i nya lagstiftningsprocesser. Låg kunskap om konventionen, särskilt på lokal/kommunal nivå.

Norge har inte ratificerat tilläggsprotokollet med möjlighet till individuella klagomål till CRPD-kommittén. Eftersom konventionen inte är inkorporerad är det inte möjligt att ta upp brott mot en artikel i CRPD direkt till rätten. Konventionen är ett tolkningsinstrument och domstolarna är generellt försiktiga med domslut för människorättsbrott.

Lägesbild Funktionsrätt Sverige

Det finns många luckor i lagen och Funktionsrätt Sverige har krävt en grundlig oberoende granskning av lagstiftning och praxis samt en ändring av kommittéförordning med krav på konsekvensanalyser i nya statliga utredningar. Men regeringen har inte agerat på detta.

Några exempel handlar om brister när det gäller diskriminering, inget skydd mot hatbrott, försämringar i reglering av tillgänglighet och ingen lagstiftning med rätt till stödjande beslutsfattande. Stora brister i tillsyn och klagomålshantering till exempel när det gäller tillgänglighet. Det nyinrättade Institutet för mänskliga rättigheter som har till uppgift att utgöra den oberoende övervakningsmekanismen i enlighet med artikel 33.2 kan inte ta emot individuella klagomål²¹. Regeringen hänvisar enskilda till en mängd olika myndigheter och instanser²².

²¹ https://legislationline.org/sites/default/files/2023-09/Final%20ODIHR%20Opinion%20on%20the%20Act%20on%20the%20Institute%20for%20Human%20Rights_SWEDEN%20ENG.pdf

²² <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/demokrati-och-manskliga-rattigheter/fakta-om-manskliga-rattigheter/om-dina-rattigheter-kranks/>

Sverige har undertecknat tilläggsprotokollet. Hela 14 träffar²³ (varav 5 domar) på individuella klagomål i FN:s databas som rör CRPD från Sverige. Övervägande del rör avvisning av flyktingar. 8 fler fall i kö till kommittén. Sverige fick starkt kritik bland annat för diskriminering i arbetslivet 2020, men regeringen har svarat att de inte kommer följa rekommendationer om ersättning²⁴.

CRPD nämns nästan aldrig i utredningar eller nya lagar om det inte finns koppling via EU-direktiv. Kunskapen är låg om konventionen i både domstolar och myndigheter. Våra medlemsförbund antog en motion vid kongressen 2023 om att samla rörelsen i frågan om inkorporering.

Regeringen hänvisar ibland till så kallad fördragskonform tolkning i myndigheter och domstolar. Forskare har tittat på om detta används och konstaterat att det inte fungerar. Under arbetet med att inkorporera Barnkonventionen, CRC, utgjorde Norge inspiration²⁵. Innan beslutet fattades om inkorporering av CRC gjordes ett flertal utredningar med översyn av både lagstiftning, tillämpning och praxis.

Det finns en strategi för uppföljning till 2031, men inga mätbara mål eller åtgärder.

Lägesbild Funktionsrätt Åland

Bristerna i lagstiftningen är relativt stora.

Ombudsmannamyndigheten är relativt tandlöst organ och skulle behöva ett utökat mandat och möjlighet att bedriva ärenden i rätten.

Funktionsrätt Åland anser att det behövs en specifik lag som tydliggör när, på vilka grunder och hur självbestämmande kan begränsas inom CRPD:s gränser.

Plan-och bygglagen behöver revideras för att tydligare ställa krav på universell utformning och tillgänglighet. En ny funktionshindersservicelag behövs för att lagstiftningen ska spegla CRPD. Bidragssystemet är byråkratiskt och upplevs komplicerat. Vi

²³ <https://juris.ohchr.org/SearchResult>

²⁴ <https://www.svt.se/nyheter/nyhetstecken/fallet-med-richard-sahlin-regeringen-har-svarat-pa-fn-s-kritik>

, ²⁵ <https://unicef.se/barnkonventionen/barnkonventionens-stallning-i-sverige>

behöver ett bidragssystem som bättre möjliggör och stöttar personer i övergången från livet som arbetslös till arbetande. Detta kan göras genom en ändrad lagstiftning.

En del klagomål lämnas in till Funktionsrätt Åland som har egna jurister som kan kopplas till enskilda ärenden, men ingen har drivit ett klagomål enbart utifrån CRPD.

Slutsatser och rekommendationer

Det finns skillnader i de nordiska länderna mellan hur kärnkonventioner inkorporeras och vad det innebär. I Finland finns lagen 26/2016 som är kort och specifik när det gäller att CRPD har trätt i kraft som lag i Finland. I Norge finns en mer omfattande Människorättslag som rör Europakonventionen och flera av kärnkonventionen som också innebär högre status²⁶. Inkorporering är alltså inte enda lösningen. Det behövs fler åtgärder för att säkerställa att nya lagar och policies är i linje med konventionen, samt att praxis i beslut som fattas i domstolar och myndigheter utvecklas med respekt för rättigheterna så att de faktiskt går att utkräva. Flera organisationer lyfter även utmaningar på regional och lokal nivå, men i denna rapport har vi inte haft resurser att titta närmare på just det.

Handikapporganisationernas nordiska råd, HNR, är eniga om att CRPD:s ställning i nationell lag måste stärkas för att de nordiska länderna ska uppfylla sina folkrättsliga åtaganden. FN och många medlemsstater har länge sett de nordiska länderna som förebilder när det gäller genomförande av mänskliga rättigheter. Men FN:s granskningar visar på en förändrad situation och ger skarpa rekommendationer till de nordiska länderna.

HNR uppmanar regeringarna i de nordiska länderna att:

- respektera rekommendationer från FN för att införliva konventionen i nationell lag,
- upprätta fleråriga politiska handlingsplaner för att genomföra rekommendationer från FN,
- säkerställa resurser till organisationerna som representerar personer med funktionsnedsättning för att medverka i planeringen för att genomföra rekommendationerna på ett systematiskt sätt i enlighet med artikel 33.3 och allmän kommentar 7.

²⁶ Se även [Bergen Open Research Archive: Human rights commitment in advanced democracies: A study of Norway and Finland's commitment to the UN Convention of Rights for Persons with Disabilities \(uib.no\)](#)

Bilaga 1 Svar och rekommendationer från FN:s övervakningskommitté som rör inkorporering

Danmark 2014

8. The Committee is concerned that the National Disability Action Plan of 2013 does not cover broadly all of the rights and substantive areas under the Convention, and that it remains relatively general.

9. The Committee recommends that the State party review the National Disability Action Plan to ensure the coverage of all rights and substantive areas under the Convention, and that it establish, in this regard, concrete objectives, measurable targets, adequate budget, and indicators, to evaluate progress in the implementation of the Government's disability policy.

10. The Committee is concerned about the absence of disability policy action plans in the Faroe Islands and Greenland, and in particular about the lack of support for organizations of persons with disabilities in Greenland to enable them to engage with the Government in implementation of the Convention.

11. The Committee recommends that the Governments of the Faroe Islands and of Greenland adopt dedicated disability policy action plans to effectively implement the Convention. It also recommends that the Government of Greenland support the work of organizations of persons with disabilities to ensure their effective participation in consultations on and implementation of the Convention.

12. The Committee is concerned that the Convention is not explicitly incorporated into the laws of Denmark, the Faroe Islands and Greenland. It is also concerned at the insufficient information about the application of the Convention by the State party's courts and authorities. The Committee notes with concern that officials of State, regional and municipal authorities are not sufficiently aware of their obligation to promote the implementation of the Convention.

13. The Committee recommends that the State party ensure incorporation of the Convention so that it is applicable as law of Denmark, the Faroe Islands and Greenland. The Committee also recommends that the State party take measures to facilitate direct application of the Convention by the courts and the authorities,

and undertake training programmes to facilitate the active application and implementation of the Convention by the officials of State, regional and municipal authorities in all parts of the Kingdom of Denmark, including by providing guidance to the municipalities on the implementation of the respective acts on social services in observance of the Convention's provisions.

Answer from Denmark State party in 2nd/3rd report:

6. Regarding measures taken to ensure the incorporation of the Convention, reference is made to the Core Document paragraph 130–134. The Government notes that although the Convention is not incorporated into Danish law, it is a relevant source of law and can be and is invoked before and applied by courts and other national authorities. Reference is also made to paragraph 4 in the Sixth periodic report to the Committee on Economic, Social and Cultural Rights (E/C.12/DNK/6).

7. Courts and the authorities must and do, actively apply and consider the Convention carefully, and efforts are made to enhance awareness of the Convention. In this regard, reference is made to the Core Document paragraph 155, 195, 201 and 202.

Norway 2019

5. The Committee is concerned about:

- a) The fact that the Convention has not been incorporated into the national law and the absence of comprehensive strategy and action plan for the implementation of the Convention with timelines or budgets done in consultation with organizations of persons with disabilities;
- b) The interpretative declarations made to articles 12, 14 and 25 of the Convention;
- c) The fact that the State party has not yet ratified the Optional Protocol to the Convention;
- d) The slow progress in replacing the medical model of disability with the human rights model of disability;
- e) The differences among municipalities in the services offered to persons with disabilities;
- f) The absence of sustainable financial support for organizations of persons with disabilities.

- 6. The Committee recommends that the State party:**
- a) Incorporate the Convention into the national law, revise legislation in line with the Convention and develop a comprehensive strategy and action plan with transparent and sustainable financial resources for the implementation of the Convention with clear timelines developed in close, meaningful and fully accessible consultations with organizations of persons with disabilities;**
 - b) Consider withdrawing its interpretative declarations to articles**

12, 14 and 25 of the Convention;

- c) Ratify the Optional Protocol to the Convention;**
- d) Adopt the human rights model of disability in all the regulations relating to the assessment of disability in accordance with the criteria and principles provided in articles 1 to 3 of the Convention;**
- e) Take all necessary measures to reduce differences among municipalities in the services offered to persons with disabilities through national regulations, standards and guidelines;**
- f) Provide sustainable financial support for organizations of persons with disabilities.**

Sweden 2014

5. The Committee is concerned that the system of indicators established by the State party to monitor the implementation of the Convention is based only on those areas that strictly relate to the disability policy and does not cover broadly all of the rights areas under the Convention, and that there is a lack of indicators. It is further concerned that this reporting system is voluntary based at the municipal level, even though the State Party had not made a reservation in this respect when ratifying the Convention.

6. The Committee recommends that the State party review the indicators system to ensure its coverage of all areas of the Convention, and design measures to encourage municipalities to monitor its implementation.

7. The Committee is concerned that the Convention has not been integrated into Swedish law and is therefore left to the interpretation of authorities and courts. The Convention articles cannot serve as guidelines in court rulings, as they are not explicitly included in the

texts of the national law. There is a serious gap between the policies followed by the State party and those followed by the municipalities with respect to the implementation of the Convention. That concern also has been raised in the official communications between the State party and the Committee with regard to individual communication No. 3/2011, H.M. v Sweden.

8. The Committee urges the State party to ensure that the Convention is properly incorporated into Swedish legislation in order for it to be applicable as Swedish law.

Reply from Sweden State party 2019 2nd/3rd report

No specific action has been taken to incorporate the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities (the Convention) in its entirety in Sweden. Swedish law was deemed to be in good compliance with the provisions of the Convention and no legislative measures were deemed to be needed in order for Sweden to be able to accede to the Convention.

The only convention on human rights to have been incorporated in its entirety into Swedish law so far is the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (ECHR). On 1 January 2020 the Convention on the Rights of the Child (UNCRC)²⁷ will also be incorporated into Swedish law. The Government intends to gather experiences of applying the UNCRC before making further considerations regarding the question of continued incorporation of conventions into Swedish law.

²⁷ Incorporation of the UN Convention on the Rights of the Child (2017/18:186).